

WEGWIJS IN ONDERWIJS

Een brochure voor begeleiders van
asielzoekers, vluchtelingen en
andere nieuwkomers

Oktober 2007

INHOUD

Inleiding	2
1 Basis- en secundair onderwijs	3
1.1 Structuur	3
1.2 Toegang	6
1.2.1 Leerplicht	6
1.2.2 Onthaalonderwijs	6
1.2.3 Gelijke onderwijskansen	7
1.3 Studiefinanciering	8
1.3.1 Nationaliteits- en verblijfsvoorwaarden	8
1.3.2 Gezinsinkomen	9
1.3.3 Andere voorwaarden	9
2 Hoger onderwijs	10
2.1 Structuur	10
2.2 Toegang	12
2.2.1 Diplomavorwaarden	12
2.2.2 Taalvoorwaarden	13
2.2.3 Specifieke toelatingsproeven	14
2.2.4 Andere toelatingsvoorwaarden	14
2.3 Studiefinanciering	15
2.3.1 Nationaliteits- en verblijfsvoorwaarden	15
2.3.2 Gezinsinkomen	16
2.3.3 Andere voorwaarden	16
3 Volwassenenonderwijs	17
3.1 Structuur	17
3.2 Toegang	19
3.3 Vermindering of vrijstelling van inschrijvingsgeld	21
4 Helpdesk en studiebegeleiding Vluchtelingenwerk Vlaanderen	22

Inleiding

Vluchtelingenwerk Vlaanderen vindt het belangrijk dat asielzoekers en vluchtelingen onderwijs en opleiding kunnen volgen. Het is voor hen een belangrijke manier om zich te integreren in onze samenleving en om kennis en vaardigheden op te doen.

In deze brochure geven we een beknopt overzicht van het onderwijs in Vlaanderen. Het basis- en het secundair onderwijs, het hoger onderwijs en het volwassenenonderwijs komen aan bod. Van elk onderwijsniveau geven we de structuur, de toelatingsvoorwaarden en mogelijke studiefinanciering.

Deze brochure spitst zich toe op de situatie van asielzoekers, vluchtelingen en andere nieuwkomers. Op die manier willen we begeleiders van deze doelgroepen wegwijs maken in onderwijs. Doorheen de brochure wordt verwezen naar relevante publicaties en websites. Voor meer informatie over hoger onderwijs en opleidingen in het volwassenenonderwijs kan men ook de helpdesk studiebegeleiding van Vluchtelingenwerk contacteren. Vluchtelingenwerk begeleidt eveneens meerderjarige asielzoekers, vluchtelingen en andere nieuwkomers die willen studeren in het hoger onderwijs. Aarzel niet om de helpdesk of de medewerkers studiebegeleiding te contacteren, zij helpen je graag verder. De contactgegevens vind je achteraan.

1 Basis- en secundair onderwijs

1.1 Structuur¹

Basisonderwijs

Het basisonderwijs omvat het kleuteronderwijs en het lager onderwijs. Het kleuteronderwijs is toegankelijk voor kinderen van 2,5 tot 6 jaar. Hoewel het kleuteronderwijs niet verplicht is, wordt het in Vlaanderen door bijna alle kinderen gevolgd. Kleuters leren er allerlei vaardigheden zoals taalverwerving, ontwikkeling van de motoriek, sociale vaardigheden, enz. Zo worden ze voorbereid op de lagere school. Het lager onderwijs is bedoeld voor kinderen van 6 tot 12 jaar en omvat zes leerjaren. Er is ook buitengewoon kleuter- en lager onderwijs voor kinderen die tijdelijk of permanent specifieke hulp nodig hebben.

BASISONDERWIJS

Kleuteronderwijs (2,5-6j)

1 ^e kleuterklas	Buitengewoon kleuteronderwijs
2 ^e kleuterklas	
3 ^e kleuterklas	

Lager onderwijs (6j-12j)

1 ^e leerjaar	Buitengewoon lager onderwijs
2 ^e leerjaar	
3 ^e leerjaar	
4 ^e leerjaar	
5 ^e leerjaar	
6 ^e leerjaar	

¹ Bronnen: Onderwijs in Vlaanderen. Het Vlaamse onderwijslandschap in een notendop. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap Departement Onderwijs, 2005 en <http://www.ond.vlaanderen.be>

Secundair onderwijs

Het secundair onderwijs is bedoeld voor jongeren van 12 tot 18 jaar. In het secundair onderwijs zijn in principe alle scholen gemengd. Het voltijds secundair onderwijs is volgens de eenheidsstructuur georganiseerd. De eenheidsstructuur omvat vier graden.

De eerste graad

Het grootste deel van de lessen gaat in de eerste graad naar basisvorming. De definitieve studiekeuze wordt uitgesteld tot de tweede graad zodat de leerlingen eerst met zoveel mogelijk vakken kunnen kennismaken.

Bij de overstap van basisonderwijs naar secundair onderwijs volgen de meeste leerlingen het eerste leerjaar A. In dit leerjaar volgen de leerlingen in eenzelfde school bijna alle vakken gemeenschappelijk, welke studierichting ze later ook kiezen. Slechts een klein gedeelte van het lessenrooster is opgesplitst in verschillende keuzevakken.

Het eerste leerjaar B is bestemd voor jongeren die een leerachterstand hebben opgelopen in het lager onderwijs of minder geschikt zijn voor overwegend theoretisch onderwijs. Dit leerjaar is een brugklas tussen lager en secundair onderwijs. Na het eerste leerjaar B kunnen de leerlingen ofwel naar het beroepsvoorbereidend leerjaar ofwel naar het eerste leerjaar A.

Het tweede leerjaar van de eerste graad bereidt de leerling voor om bij de overstap naar de tweede graad te kiezen voor de studierichting in één van de vier onderwijsvormen (algemeen, beroeps-, kunst- of technisch secundair onderwijs) die het best aansluit bij zijn/haar interesses en mogelijkheden.

Het beroepsvoorbereidend leerjaar is eveneens een tweede leerjaar. Het beroepsvoorbereidend leerjaar bereidt de leerling voor om bij de overstap naar de tweede graad te kiezen voor één van de studierichtingen in het beroepssecundair onderwijs.

De tweede graad

Vanaf de tweede graad worden vier onderwijsvormen onderscheiden, die verder zijn onderverdeeld in studiegebieden, waarbinnen een leerling kan kiezen voor een bepaalde studierichting. De vier onderwijsvormen zijn:

- het **algemeen secundair onderwijs (ASO)** legt de nadruk op een ruime algemene vorming die vooral een stevige basis biedt voor het volgen van hoger onderwijs
- in het **technisch secundair onderwijs (TSO)** gaat de aandacht vooral naar algemene en technisch-theoretische vakken. Na het TSO kan de jongere een beroep uitoefenen of overstappen naar het hoger onderwijs
- het **kunstsecundair onderwijs (KSO)** koppelt een algemene, ruime vorming aan een actieve kunstbeoefening. Na het KSO kan de jongere een beroep uitoefenen of overstappen naar het hoger onderwijs
- het **beroepssecundair onderwijs (BSO)** is een praktijkgerichte onderwijsvorm waarin de jongere naast algemene vorming vooral een specifiek beroep aanleert.

De derde graad

Na de tweede graad volgt de derde graad. Ook de derde graad bestaat uit ASO, TSO, KSO of BSO. De specifieke vorming wordt verder verfijnd met het oog op de uiteindelijke beroepskeuze of de eventuele studieplannen in het hoger onderwijs. Het is mogelijk om binnen de derde graad nog een derde jaar te volgen om zich voor te bereiden op het hoger onderwijs of om zich te specialiseren.

De vierde graad

De vierde graad omvat voornamelijk verpleegkundige opleidingen.

Diploma secundair onderwijs

Een leerling behaalt het diploma secundair onderwijs na het succesvol beëindigen van zes jaar ASO, TSO, KSO of zeven jaar BSO. Met een diploma secundair onderwijs, in om het even welke school, onderwijsvorm of studierichting behaald, heeft de jongere toegang tot het hoger onderwijs.

Buitengewoon secundair onderwijs (BuSO)

Jongeren waarvan de fysieke, psychologische, sociale of intellectuele ontwikkeling belemmerd wordt door een handicap, leer- of opvoedingsmogelijkheden kunnen terecht in het buitengewoon secundair onderwijs (BuSO). Deze jongeren hebben tijdelijk of permanent speciale hulp en aangepast onderwijs nodig.

Deeltijds beroepssecundair onderwijs (DBSO)

Vanaf de leeftijd van 15 of 16 jaar kan de leerling overstappen naar een deeltijds onderwijssysteem. Jongeren kunnen hiervoor een opleiding volgen in het deeltijds beroepssecundair onderwijs (DBSO). Ze kunnen ook ingaan op het aanbod van de leertijd van het VIZO-Syntra-netwerk of op een initiatief van de erkende deeltijdse vorming.

SECUNDAIR ONDERWIJS (12-18j)

1 ^e graad	1 ^e leerjaar A			1 ^e leerjaar B		BuSO	DBSO
	2 ^e leerjaar			beroepsvoorbereidend leerjaar			
2 ^e graad	ASO	KSO	TSO	BSO			
3 ^e graad	ASO	KSO	TSO	BSO			
4 ^e graad				BSO			

Informatie over het studieaanbod is te vinden op:
<http://www.ond.vlaanderen.be/onderwijsaanbod/SO>

1.2 Toegang

1.2.1 Leerplicht

Alle kinderen hebben recht op onderwijs. Meer nog, in België is er een leerplicht voor alle kinderen van 6 tot 18 jaar. De leerplicht geldt voor alle kinderen die in België verblijven, dus ook voor kinderen met een vreemde nationaliteit. Ook kinderen die geen officiële verblijfspapieren (meer) hebben, genieten een volwaardig leerlingenstatuut, net zoals alle andere leerlingen. Basis- en secundaire scholen mogen het ontbreken van een verblijfsvergunning niet gebruiken om leerlingen de toegang tot de school te weigeren.²

Meer informatie: <http://www.ond.vlaanderen.be/leerplicht>

Brochures:

- Leerrecht leerplicht 2007
- Gids voor ouders met kinderen in het basisonderwijs (ook te verkrijgen in het Engels, Turks en Standaard Arabisch)
- Gids voor leerlingen in het secundair onderwijs

Deze publicaties zijn terug te vinden via:
<http://www.ond.vlaanderen.be/publicaties>
of kunnen ook besteld worden bij:

Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming
Cel Publicaties Onderwijs
H. Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15
1210 Brussel
tel. 02/553 66 53
e-mail : onderwijspublicaties@vlaanderen.be

1.2.2 Onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers

Sommige basis- en secundaire scholen richten een onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers (OKAN) in. Onthaalonderwijs is er voor jongeren van niet-Belgische nationaliteit die nieuw zijn in ons land en nog onvoldoende Nederlands kennen. Het is de bedoeling dat deze leerlingen in OKAN zo snel mogelijk Nederlands leren zodat ze daarna kunnen doorstromen naar de gewone klas of studierichting die aansluit bij hun mogelijkheden, interesses en vooropleiding. Ook kinderen van asielzoekers en kinderen zonder wettig verblijf hebben toegang tot het onthaalonderwijs.

Meer informatie: <http://www.ond.vlaanderen.be/onthaalonderwijs>

² Minderjarige vreemdelingen waarvan de ouders ingeschreven zijn in het bevolkingsregister of het vreemdelingenregister moeten vanaf de zestigste dag na hun inschrijving in de gemeente ingeschreven zijn in een school en regelmatig de lessen volgen. Voor kinderen van asielzoekers en voor kinderen zonder wettig verblijf gaat de leerplicht in principe in vanaf de eerste dag van hun verblijf.

1.2.3 Gelijke onderwijskansen (GOK)

De Vlaamse overheid voert in het basis- en secundair onderwijs een gelijke onderwijskansenbeleid. Dit beleid bestaat uit drie elementen: het inschrijvingsrecht, rechtsbescherming en een ondersteuningsaanbod.

1. Inschrijvingsrecht

Elke ouder heeft het recht om zijn/haar kind in te schrijven in een school naar keuze. Een school kan slechts in enkele welbepaalde gevallen de inschrijving weigeren. In bepaalde gevallen hebben sommige kinderen voorrang bij de inschrijving, bijvoorbeeld wanneer ze al broertjes of zusjes hebben die reeds naar de school gaan.

2. Rechtsbescherming

Om het recht op inschrijving te garanderen, bestaan er twee instanties: de lokale overlegplatforms en de commissie inzake leerlingenrechten.

De lokale overlegplatforms (LOP)

Een LOP werkt in één gemeente of in één regio.

In het LOP zitten niet alleen alle directies en inrichtende machten van de scholen en de centra voor leerlingenbegeleiding, maar ook vertegenwoordigers van het schoolpersoneel, ouders en leerlingen, lokale sociaal-culturele en economische organisaties, organisaties van allochtonen en armen, integratiecentra, onthaalbureaus en het schoolopbouwwerk.

Het LOP heeft naast een onderzoeks- en adviesopdracht ook een bemiddelende en ondersteunende opdracht in de realisatie van het inschrijvingsgeld. In elk LOP is er een bemiddelingscel die kan helpen als een school een kind weigert in te schrijven.

De commissie inzake leerlingenrechten

De commissie inzake leerlingenrechten werkt volledig onafhankelijk. Je kan bij deze commissie terecht als je een weigering tot inschrijving van een kind betwist en een klacht wil indienen. De commissie kan ook een oordeel vellen in weigeringsdossiers die eerst bemiddeld werden door het LOP, maar waarbij het LOP er niet in geslaagd is een oplossing te vinden.

3. Ondersteuningsaanbod

Bij inschrijving van een kind in het basisonderwijs of in de eerste graad van het secundair onderwijs, zullen scholen vragen naar een aantal kenmerken van het gezin van het kind. Op basis van deze achtergrondkenmerken kan de school eventueel extra middelen krijgen voor begeleiding en ondersteuning. Kinderen met minder ontwikkelingskansen krijgen hierdoor een betere ondersteuning. Zo kunnen scholen werken aan de onderwijsachterstand van kansarme leerlingen en hun integratie bevorderen.

Meer informatie: <http://www.ond.vlaanderen.be/gok>

Brochure:

- Gelijke onderwijskansen voor elk kind... scholen maken er werk van !
(ook te verkrijgen in Frans, Engels, Turks en Standaard Arabisch)

Deze publicatie is terug te vinden via:

<http://www.ond.vlaanderen.be/publicaties>

of kan ook besteld worden bij:

Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming
Cel Publicaties Onderwijs
H. Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15
1210 Brussel
tel. 02/553 66 53
e-mail : onderwijspublicaties@vlaanderen.be

1.3 Studiefinanciering

De Vlaamse overheid wil gezinnen die het financieel moeilijk hebben een steuntje in de rug geven om de schoolkosten van hun kinderen te kunnen betalen. Leerlingen uit het kleuter-, lager en secundair onderwijs kunnen in aanmerking komen voor een schooltoelage³. Ze moeten dan aan volgende voorwaarden voldoen:

1.3.1 Nationaliteits- en verblijfsvoorwaarden

Naast Belgische kinderen en bepaalde kinderen van EU/EER-onderdanen kunnen ook andere buitenlandse kinderen in aanmerking komen voor een schooltoelage. Het gaat dan om:

- leerlingen met een permanente verblijfsvergunning
- slachtoffers van mensenhandel
- buitenlandse leerlingen met het subsidiaire beschermingsstatuut
- mensen van buiten de EER en hun kinderen die gedurende minstens 12 maanden onafgebroken wettig in België verblijven indien hun verblijfsvergunning niet verleend werd om hoger onderwijs te volgen of om te werken en indien er ook geen asielprocedure lopende is
- buitenlanders die zijn toegelaten tot een wettig verblijf in België op basis van gezinshereniging met een persoon die Belg is of met een andere persoon die in aanmerking komt voor studiefinanciering of met een persoon die op 31 december van het lopende academiejaar minstens 12 maanden wettig verblijft in België om er hoger onderwijs te volgen of te werken
- kandidaat-vluchtelingen van wie de asielaanvraag ontvankelijk is verklaard. Ook hun kinderen komen in aanmerking, als ze sinds hun minderjarigheid in België verblijven. (Dit is een overgangsmaatregel voor asielzoekers wiens asielaanvraag nog behandeld wordt volgens de 'oude' asielprocedure)

³ Schooltoelagen voor kleuter-, lager en deeltijds secundair onderwijs zullen pas toegekend worden vanaf schooljaar 2008-2009. Voor het schooljaar 2007-2008 komen voorlopig enkel leerlingen die voltijds secundair onderwijs volgen in aanmerking voor een schooltoelage.

Aan de nationaliteits- en verblijfsvoorwaarde moet uiterlijk op 31 december van het lopende schooljaar voldaan zijn.

Kinderen van asielzoekers wiens asielaanvraag behandeld wordt volgens de hervormde asielprocedure⁴ komen niet in aanmerking voor een schooltoelage. Ook kinderen van mensen zonder wettig verblijf kunnen geen schooltoelage bekomen.

1.3.2 Gezinsinkomen

Of de leerling al dan niet in aanmerking komt voor een schooltoelage is ook afhankelijk van de samenstelling van het gezin en het inkomen van de ouders.

1.3.3 Andere voorwaarden

Voltijds. Schooltoelagen zijn er voorlopig enkel voor leerlingen die voltijds secundair onderwijs volgen. Vanaf schooljaar 2008-2009 zullen ook leerlingen uit het basisonderwijs en leerlingen die deeltijds secundair onderwijs in aanmerking kunnen komen voor studiefinanciering.

Leeftijd. Leerlingen kunnen een schooltoelage krijgen tot en met het schooljaar waarin ze 22 jaar worden. Er is geen leeftijdsgrens voor leerlingen die buitengewoon onderwijs volgen of de vierde graad van het beroepssecundair onderwijs.

Spijbelen. Of de leerling al dan niet geslaagd is het vorige schooljaar is niet van belang. Maar leerlingen die spijbelen kunnen wel het recht op hun schooltoelage voor het volgend schooljaar verliezen.

Erkend. De school moet erkend, gesubsidieerd of gefinancierd zijn door de Vlaamse Gemeenschap. Dit is het geval voor nagenoeg alle Nederlandstalige scholen in Vlaanderen en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Meer informatie: <http://www.studietoelagen.be>

Brochure:

- Schooltoelagen & studietoelagen secundair en hoger onderwijs 2007-2008.
Voor wie ? Hoe berekenen ? Hoe aanvragen ?
http://www.ond.vlaanderen.be/studietoelagen/downloads/brochure_ST_2007-08.pdf

⁴ De hervormde asielprocedure is in werking getreden op 1 juni 2007

2 Hoger onderwijs

2.1 Structuur⁵

De Europese landen sloten de Bologna-akkoorden om zo tot een meer eenvormige structuur van het hoger onderwijs te komen. Pijler is de bachelor-masterstructuur. Hierdoor kent het hoger onderwijs in Vlaanderen nog twee soorten onderwijs:

- het hoger professioneel onderwijs
- het academisch onderwijs

Het hoger professioneel onderwijs bevat alleen bacheloropleidingen en wordt enkel georganiseerd aan de hogescholen. Het academisch onderwijs bevat bachelor- en masteropleidingen. Het academisch onderwijs wordt georganiseerd aan universiteiten en aan de hogescholen binnen het kader van een associatie. Een associatie is een samenwerkingsverband tussen één universiteit en meerdere hogescholen. Er zijn vijf associaties in Vlaanderen:

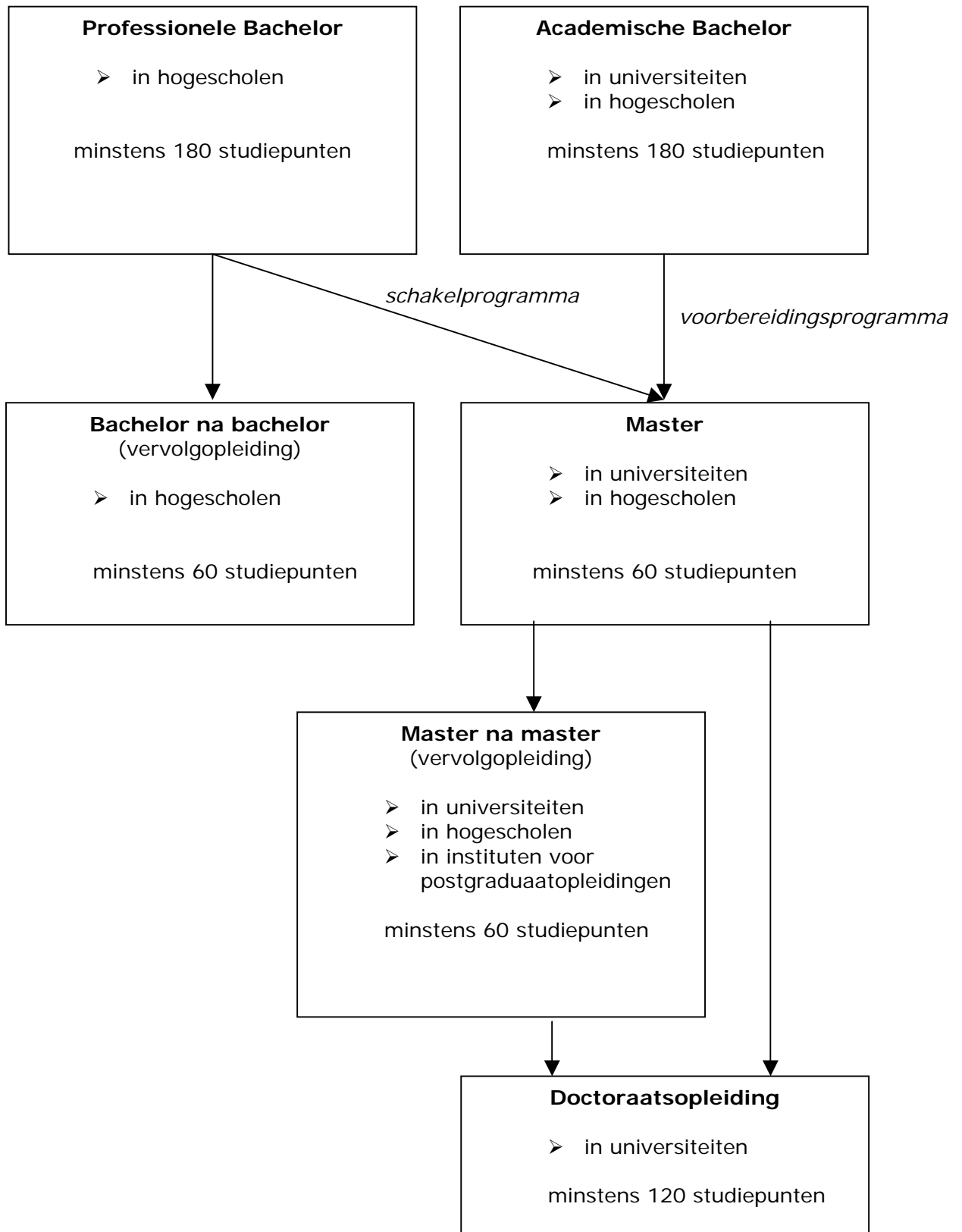
- Associatie K.U.Leuven
- Associatie Universiteit-Hogescholen Limburg
- Associatie Universiteit Gent
- Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen
- Universitaire Associatie Brussel

In de bachelor-masterstructuur wordt een systeem met studiepunten gehanteerd. Daarmee wordt de studieomvang van elke opleiding of elk opleidingsonderdeel uitgedrukt. Eén studiepoint komt overeen met 25 tot 30 uren onderwijs- en studieactiviteiten (lessen, stage, zelfstudie, opzoekingswerk, voorbereiding op en afleggen van examens, enz.). De gebruikelijke studieomvang voor een student die voltijds studeert bedraagt 60 studiepunten per academiejaar. Hieronder volgt een schematisch overzicht van de bachelor-masterstructuur van het hoger onderwijs.

De onderwijstaal is het Nederlands. In het Vlaamse hoger onderwijs worden slechts een beperkt aantal studierichtingen aangeboden in het Engels of in het Frans. Het gaat dan meestal om master- of master-na-masteropleidingen.

⁵ Uit: Wat na het secundair onderwijs ?, najaar 2006, Departement Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

HOGER ONDERWIJS

Afkortingen en terminologie

BA: bachelor (vroeger: graduaat, kandidatuur, ...). Een professionele bachelor (PBA) leidt op tot een beroep, een academische bachelor (ABA) bereidt voor op een masteropleiding.

BANABA of BNB: bachelor na bachelor. Dit is een bacheloropleiding van ten minste 60 studiepunten die aansluit op een andere bacheloropleiding. Veelal gaat het om een specialisatie.

MA: master (vroeger: licentiaat). Een master sluit aan op een academische bacheloropleiding, een schakelprogramma of een andere master. De studieomvang van een master bedraagt ten minste 60 studiepunten.

MANAMA of MNM: master na master. Dit is een masteropleiding die volgt op een andere master. Veelal gaat het om een specialisatie of voortgezette opleiding.

Schakelprogramma: overgangsprogramma tussen professionele bachelor en master met een studieomvang van ten minste 45 studiepunten en ten hoogste 90 studiepunten.

Vorbereidingsprogramma/individueel opleidingsprogramma: overgangsprogramma tussen een academisch gerichte bachelor en master, eventueel te volgen wanneer de bachelor niet rechtstreeks aansluit bij de master. Een individueel opleidingsprogramma mag niet meer dan 15 studiepunten bedragen.

Meer informatie over het studieaanbod en de contactgegevens van de hogescholen en universiteiten vind je op:
<http://www.hogeronderwijsregister.be>

2.2 Toegang

Om toegelaten te worden tot het hoger onderwijs moeten personen met een buitenlandse vooropleiding steeds aan een aantal toelatingsvoorwaarden voldoen. Alle hogescholen en universiteiten zullen steeds diploma- en taalvoorwaarden stellen. Voor sommige opleidingen moet men slagen in een specifieke toelatingsproef. De diploma- en taalvoorwaarden zijn net zoals de specifieke toelatingsproeven decretaal bepaald.

Hoger onderwijsinstellingen kunnen echter ook bijkomende toelatingsvoorwaarden stellen zoals het hebben van een solvabiliteitsbewijs, een legaal verblijfsstatuut en het hebben van een ziekteverzekering.

2.2.1 Diplomavorwaarden

Wie een Vlaams diploma secundair onderwijs bezit of een buitenlands diploma dat daarmee is gelijkgesteld, heeft automatisch toegang tot het hoger onderwijs in Vlaanderen.

Wie deze gelijkwaardigheid niet heeft, maar kan aantonen dat men toegang heeft tot hoger onderwijs in één van de onderstaande landen, heeft ook automatisch toegang tot het hoger onderwijs in Vlaanderen. Het gaat om de landen die Conventie n°15 van de Raad van Europa hebben ondertekend: Bosnië-Herzegovina, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Finland,

Frankrijk, Griekenland, Groothertogdom Luxemburg, Ierland, IJsland, Israël, Italië, Kroatië, Letland, Liechtenstein, Litouwen, Macedonië, Malta, Moldavië, Nederland, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, Oostenrijk, Polen, Portugal, Roemenië, Rusland, San Marino, Slowakije, Slovenië, Spanje, Tsjechië, Turkije, Verenigd Koninkrijk, Zweden en Zwitserland.

De universiteiten en hogescholen hebben dit principe ook uitgebreid naar alle andere landen. Alleen is de toegang dan niet meer afdwingbaar. Dit wil zeggen: de hogeschool of universiteit kan (niet 'moet') personen die toegang hebben tot het hoger onderwijs in het land waar ze hun secundair onderwijs voltooid hebben, ook toelaten tot de eigen instelling. In praktijk wordt meestal expliciet een bewijs van toegang tot 'universitair' onderwijs gevraagd, ook door de hogescholen.

Sommige asielzoekers en vluchtelingen zijn omwille van hun vluchtsituatie niet in het bezit van de nodige studiedocumenten. In dit geval kunnen zij om humanitaire redenen toch toegelaten worden tot een bacheloropleiding aan een hogeschool of universiteit. De instelling bepaalt zelf de toelatingsvoorwaarden. Soms moet de kandidaat-student een bekwaamheidsproef afleggen, een portfolio samenstellen of een interview afleggen. Voor meer informatie dient men contact op te nemen met de hogeschool of universiteit.

2.2.2 Taalvoorwaarden

Naast de diplomavooraarden moeten kandidaat-studenten ook steeds aan de taalvoorwaarden voldoen. Kandidaat-studenten worden niet toegelaten als ze niet aan de taalvoorwaarden voldoen.

Nederlands

Om toegelaten te worden tot een Nederlandstalige studie moet je ofwel slagen in een taaltest die door de universiteit of hogeschool zelf wordt georganiseerd. Ofwel moet je in het bezit zijn van een taalattest Nederlands niveau 5 van een universitair talentcentrum. Je wordt ook toegelaten als je al 1 jaar secundair of hoger onderwijs in het Nederlands met succes beëindigd hebt.

Toekomstige studenten die op zoek zijn naar een cursus Nederlands kunnen best langsgaan bij één van de Huizen van het Nederlands. Daar wordt voor de cursist een gepaste cursus Nederlands gezocht. Zie daarvoor:

<http://www.huizenvanhetnederlands.be>

Het volgen van een intensieve cursus Nederlands aan een universitair talentcentrum is voor vluchtelingen en asielzoekers de beste manier om zich voor te bereiden op studies in het (Nederlandstalig) hoger onderwijs. Deze cursussen zijn wel vaak erg duur.

Engels

Slechts een beperkt aantal opleidingen wordt in het Engels aangeboden. Het gaat dan meestal om master- of master-na-masteropleidingen. Kandidaat-studenten moeten kunnen bewijzen dat ze voldoende kennis van het Engels hebben, vooraleer ze worden toegelaten. Dit kan door aan te tonen dat men reeds minstens 1 jaar secundair of hoger onderwijs met succes in het Engels gevolgd heeft of door een bepaalde minimumscore te behalen voor een (internationale) taalttest (vb. IELTS of TOEFL-test).

2.2.3 Specifieke toelatingsproeven

Voor sommige opleidingen gelden specifieke toelatingsvoorwaarden. Wie niet slaagt voor een toelatingsproef, kan niet starten met deze opleiding. Dit geldt zowel voor Belgische als voor buitenlandse studenten.

Artistieke toelatingsproeven

Wie zich wil inschrijven voor een opleiding in het studiegebied audiovisuele en beeldende kunst of muziek en podiumkunsten, moet eerst slagen in een artistieke toelatingsproef. De artistieke toelatingsproeven worden door de hogescholen die de opleidingen aanbieden zelf georganiseerd.

Toelatingsexamen arts en tandarts

Wie wil beginnen met een studie geneeskunde of tandheelkunde, moet eerst slagen voor het toelatingsexamen arts en tandarts. Het is een examen dat jaarlijks in Brussel georganiseerd wordt.

Meer informatie: <http://www.ond.vlaanderen.be/toelatingsexamen>

Buitenlandse artsen

Buitenlandse artsen – die het diploma arts dus reeds behaald hebben – kunnen deelnemen aan het examen 'gedeeltelijke gelijkwaardigheid arts' van de VLIR. Het resultaat van dit examen bepaalt in welk jaar van de opleiding geneeskunde zij de studie kunnen hervatten.

Meer informatie: <http://www.vlir.be/02thema/08gelijkwaardigheid.htm>

2.2.4 Andere toelatingsvoorwaarden

Verblijfsstatuut

Sommige onderwijsinstellingen vragen naar documenten die kunnen staven dat de kandidaat-student over een legaal verblijfsstatuut beschikt.

Asielzoekers en vluchtelingen kunnen overigens geen verblijfsrecht ontlenen aan het volgen van hoger onderwijs. Studeren heeft dus geen effect op het verloop van de asielpcedure. Het is het onderzoek van de asielaanvraag dat bepalend zal zijn voor het verlenen van het verblijfsrecht aan de asielzoeker.

Solvabiliteitsbewijs

Verschillende hogescholen en universiteiten vragen ook een bewijs dat de kandidaat-student over voldoende middelen beschikt om in het eigen levensonderhoud te voorzien. Zij vragen dus een bewijs dat men solvabel is of dat men een minimuminkomen heeft van ongeveer 600 euro per maand. Dit bedrag is ongeveer gelijk aan het leefloon voor een alleenstaand persoon. Een bewijs van het OCMW dat men een leefloon of een financiële tegemoetkoming ontvangt volstaat.

Ziekteverzekering

Universiteiten en hogescholen vragen vaak ook een bewijs dat de kandidaat-student een ziekteverzekering heeft en aangesloten is bij een mutualiteit. Een kopie van de SIS-kaart toevoegen bij de aanvraag volstaat.

2.3 Studiefinanciering

Het inschrijvingsgeld aan een universiteit of hogeschool bedraagt ongeveer 500 euro voor niet-beursstudenten. In dat bedrag is echter niet het geld voor het aanschaffen van boeken en cursusmateriaal inbegrepen. Die extra kosten variëren sterk afhankelijk van de studierichting. Zo kunnen de kosten voor een studierichting als 'fotografie' sterk oplopen omdat daar heel wat duur materiaal moet aangekocht worden.

Sommige studenten kunnen een studietoelage verkrijgen van de Vlaamse Gemeenschap. Om in aanmerking te komen voor studiefinanciering moet je aan volgende voorwaarden voldoen:

2.3.1 Nationaliteits- en verblijfsvoorwaarden

Naast Belgische studenten en bepaalde EU/EER-onderdanen kunnen ook andere buitenlandse studenten in aanmerking komen voor een studietoelage. Het gaat dan om:

- studenten met een permanente verblijfsvergunning
- slachtoffers van mensenhandel
- buitenlandse studenten met het subsidiaire beschermingsstatuut
- personen van buiten de EER en hun kinderen die gedurende minstens 12 maanden onafgebroken wettig in België verblijven indien hun verblijfsvergunning niet verleend werd om hoger onderwijs te volgen of om te werken en er ook geen asielprocedure lopende is
- buitenlanders die zijn toegelaten tot een wettig verblijf in België op basis van gezinshereniging met een persoon die Belg is of met een andere persoon die in aanmerking komt voor studiefinanciering of met een persoon die op 31 december van het lopende academiejaar minstens 12 maanden wettig verblijft in België om er hoger onderwijs te volgen of te werken
- kandidaat-vluchtelingen van wie de asielaanvraag ontvankelijk is verklaard. Ook hun kinderen komen in aanmerking, als ze sinds hun minderjarigheid in België verblijven. (Dit is een overgangsmaatregel voor asielzoekers wiens asielaanvraag nog behandeld wordt volgens de 'oude' asielprocedure)

Aan de nationaliteits- en verblijfsvoorwaarde moet uiterlijk op 31 december van het lopende academiejaar voldaan zijn.

Studenten die asielzoeker zijn en wiens asielaanvraag behandeld wordt volgens de hervormde asielprocedure⁶, komen niet in aanmerking voor een studietoelage. Ook studenten zonder wettig verblijf kunnen geen studietoelage bekomen.

⁶ De hervormde asielprocedure is in werking getreden op 1 juni 2007

2.3.2 Gezinsinkomen

Of de student al dan niet in aanmerking komt voor een studietoelage is afhankelijk van de samenstelling van het gezin en het inkomen van de ouders. De student kan ook als alleenstaande of als zelfstandig student beschouwd worden. In dat geval wordt alleen het eigen inkomen van de student in overweging genomen.

2.3.3 Andere voorwaarden

Erkende onderwijsinstelling. De instelling voor hoger onderwijs moet erkend zijn. Dat is het geval voor alle universiteiten en hogescholen van de Vlaamse Gemeenschap in Vlaanderen en Brussel.

Erkende opleiding. Ook de opleiding die de student volgt, moet erkend zijn. Of de opleiding al dan niet erkend is, kan men nagaan in het hogeronderwijsregister: <http://www.hogeronderwijsregister.be>.

Diplomacontract. Enkel studenten die studeren met het oog op het behalen van een diploma en die dus een diplomacontract afsluiten, komen in aanmerking.

Studietoelagekrediet. Elke student heeft recht op studiefinanciering voor het volgen van 2 (verschillende) bachelors, 1 master, 1 voorbereidingsprogramma, 1 schakelprogramma en 1 specifieke lerarenopleiding aan een hogeschool of universiteit.

Een student kan nooit een studietoelage krijgen voor het volgen van een bachelor-na-bachelor of master-na-master.

Een studietoelagekrediet wordt gespreid over verschillende academiejaren en toegekend volgens het aantal studiepunten dat de student opneemt in het betreffende academiejaar (zie 2.1 structuur hoger onderwijs).

De studenten die studiefinanciering ontvangen komen eveneens in aanmerking voor de vermindering van het inschrijvingsgeld. Voor een beursstudent bedraagt het inschrijvingsgeld aan een universiteit ongeveer 80 euro en aan een hogeschool ongeveer 100 euro.

Meer informatie: <http://www.studietoelagen.be>

Brochure:

- Schooltoelagen & studietoelagen secundair en hoger onderwijs 2007-2008. Voor wie? Hoe berekenen? Hoe aanvragen?
http://www.ond.vlaanderen.be/studietoelagen/downloads/brochure_ST_2007-08.pdf

3 Volwassenenonderwijs

3.1 Structuur

Volwassenen die een erkend studiebewijs willen behalen kunnen dit niet enkel in hoger onderwijs doen, maar ook in het volwassenenonderwijs. Ook mensen die via bijscholing hun kansen op de arbeidsmarkt willen verhogen, kunnen er terecht. In het volwassenenonderwijs kan men ook zijn talenkennis vergroten of gewoon een cursus volgen uit interesse. Het aanbod aan opleidingen is zeer ruim en divers. Sommige opleidingen worden overdag georganiseerd, maar heel wat opleidingen gaan 's avonds of in het weekend door. Dit geeft volwassenen de kans de opleiding te combineren met werk en/of gezin.

Voortaan wordt het volwassenenonderwijs volledig modulair georganiseerd. Dit betekent dat elke opleiding verdeeld wordt in kleinere afgeronde leerpakketten, de zogenaamde modules. Wanneer de cursist een module succesvol afrondt, ontvangt hij een deelcertificaat. Als de cursist alle deelcertificaten van de hele opleiding heeft behaald, krijgt hij een certificaat. Het modulair systeem heeft als voordeel dat het flexibel georganiseerd kan worden. De cursist kan vrijer kiezen tussen de verschillende onderdelen van de opleiding en vaak ook bepalen in welke volgorde de modules gevolgd worden. De cursist is ook helemaal niet verplicht om alle modules en dus de hele opleiding te volgen.

Het volwassenenonderwijs omvat:

- de basiseducatie
- het secundair volwassenenonderwijs (voorheen: secundair onderwijs voor sociale promotie)
- het hoger beroepsonderwijs (voorheen: hoger onderwijs voor sociale promotie)

Basiseducatie

Basiseducatie is er voor volwassenen die een zeer korte schoolloopbaan achter de rug hebben en/of die problemen hebben met lezen, schrijven, rekenen of die andere basisvaardigheden missen om zich in onze maatschappij te kunnen redden. Basiseducatie heeft een aangepast aanbod cursussen zoals taal, wiskunde, basiskennis computer en maatschappijoriëntatie. Ook kortgeschoolde anderstaligen kunnen bij basiseducatie terecht voor aangepaste cursussen 'Nederlands voor anderstaligen' en 'alfabetisering'.

Er zijn 29 centra voor basiseducatie in Vlaanderen. Alle adressen van de centra kan je terugvinden op de website van de basiseducatie:
http://www.basiseducatie.be/De_nbsp;29_nbsp;centra_nbsp;basiseducatie/1330/defaulttoe.aspx

Meer informatie over de basiseducatie kan je terugvinden op de websites <http://www.basiseducatie.be> en <http://www.voc.be>.

Secundair volwassenenonderwijs

Het secundair volwassenenonderwijs biedt een ruime waaier van opleidingen aan (vb. talen, informatica, boekhouden, automechanica, enz....). De opleidingen en modules situeren zich op het niveau van het secundair onderwijs en kunnen gevolgd worden in een centrum voor volwassenenonderwijs (CVO).

Ook heel wat cursussen 'Nederlands voor anderstaligen' en het tweedekansonderwijs worden aangeboden in het secundair volwassenenonderwijs.

Alle centra en het volledige aanbod kan je terugvinden op: <http://www.ond.vlaanderen.be/onderwijsaanbod/osp>

Taalcursussen 'Nederlands voor anderstaligen' (NT2)

Het secundair volwassenenonderwijs biedt ook heel wat cursussen NT2 aan voor anderstaligen. De inschrijvingen voor de cursussen NT2 verlopen via de Huizen van het Nederlands. De Huizen van het Nederlands organiseren zélf geen cursussen Nederlands tweede taal (NT2), maar anderstalige volwassenen kunnen bij de Huizen van het Nederlands wel terecht voor informatie over het cursusaanbod NT2. Daarnaast staan ze in voor de coördinatie van intake, testing en oriëntering naar het aanbod dat best past bij de cursist. Anderstalige volwassenen kunnen afhankelijk van hun niveau en vooropleiding een cursus Nederlands volgen in basiseducatie, centra voor volwassenenonderwijs en in universitaire talencentra.

Meer informatie: <http://www.huizenvanhetnederlands.be>

Tweedekansonderwijs

Het vroegere tweedekansonderwijs, dat nu de naam 'algemene vorming' draagt, valt ook onder het secundair volwassenenonderwijs. Het tweedekansonderwijs of de 'algemene vorming' biedt volwassenen die minimum 18 jaar zijn de kans om alsnog een diploma (algemeen, beroeps- of technisch) secundair onderwijs te behalen.

Meer informatie: <http://www.tweedekansonderwijs.be>

Hoger beroepsonderwijs

Het hoger beroepsonderwijs, het vroegere 'hoger onderwijs voor sociale promotie', omvat opleidingen op het niveau van het hoger onderwijs. Het gaat om beroepsgerichte opleidingen die echter niet leiden tot de graad van bachelor of master. De opleidingen in het hoger beroepsonderwijs leiden tot het diploma van gegradueerde. Met het diploma van gegradueerde kan je op de arbeidsmarkt terecht. Je kan ook studieduurverkorting krijgen als je daarna een soortgelijke bacheloropleiding wil volgen. Een opleiding in het hoger beroepsonderwijs volg je niet in een hogeschool of universiteit, maar in een CVO.

Het hoger beroepsonderwijs biedt opleidingen aan in de volgende studiegebieden:

- biotechniek
- gezondheidszorg
- handelswetenschappen en bedrijfskunde
- industriële wetenschappen en technologie
- onderwijs: specifieke lerarenopleiding (voorheen GPB-opleiding)
- sociaal-agogisch werk

Alle centra en het volledige aanbod kan je terugvinden op: <http://www.ond.vlaanderen.be/onderwijsaanbod/osp>

3.2 Toegang

Leeftijd

Er zijn een aantal uitzonderingen, maar doorgaans moet je 18 jaar zijn om een opleiding te kunnen volgen binnen het volwassenenonderwijs.

Vanaf 1 september 2007 kunnen ook leerlingen vanaf de leeftijd van 12 jaar een cursus Nederlands voor anderstaligen volgen in een centrum voor basiseducatie of in een CVO. De secundaire school waar de leerling les volgt moet dan wel een overeenkomst afsluiten met het centrum.

Taalvoorwaarden

Alle opleidingen en cursussen in het volwassenenonderwijs worden in het Nederlands georganiseerd. Dat veronderstelt natuurlijk enige kennis van de Nederlandse taal. Officieel zijn er geen specifieke taalvoorwaarden, maar de centra zullen om praktische en pedagogische redenen toch vragen dat de cursist voldoende Nederlands kent om de modules te kunnen volgen.

Afhankelijk van het centrum en van de aard van de opleiding moeten kandidaat-cursisten mogelijks:

- een taalattest van een bepaald niveau Nederlands voorleggen of
- slagen voor een taaltest die door het centrum zelf georganiseerd wordt of
- een intakegesprek hebben met de opleidingsverantwoordelijke waarin gepeild wordt naar de kennis van het Nederlands

Als blijkt dat de cursist te weinig kennis van het Nederlands heeft om de opleiding aan te vatten, zullen de centra meestal doorverwijzen naar een cursus 'Nederlands voor anderstaligen' of naar de huizen van het Nederlands.

Andere toelatingsvoorwaarden

Er zijn doorgaans weinig andere toelatingsvoorwaarden om je te mogen inschrijven in het volwassenenonderwijs.

Voor de opleidingen **Nederlands tweede taal** verloopt de inschrijving altijd via het Huis van het Nederlands (zie hoger).

In een **modulaire opleiding** kan de cursist niet altijd vrij inschrijven voor elke module. Om toegelaten te worden tot sommige modules moet de cursist de leerdoelen van de voorafgaande module bereikt hebben.

Voor de opleidingen van het **hoger beroepsonderwijs** gelden er wel bijkomende toelatingsvoorwaarden. De toelatingsvoorwaarden zijn afgestemd op die van het regulier hoger onderwijs.

Zo moet de kandidaat-cursist beschikken over één van de volgende studiebewijzen:

- een getuigschrift van het tweede leerjaar van de derde graad (6e jaar) secundair onderwijs
- een diploma van het secundair onderwijs
- een certificaat van een opleiding van het secundair volwassenenonderwijs (of secundair onderwijs voor sociale promotie) van minimum 900 lestijden
- een diploma van het hoger beroepsonderwijs (of hoger onderwijs voor sociale promotie)

Personen die over een **buitenlands studiebewijs** beschikken, dat met één van bovenstaande studiebewijzen is gelijkgesteld worden ook toegelaten.

Wie geen gelijkwaardigheid kan bekomen, maar kan aantonen dat hij een buitenlands diploma heeft behaald dat toelating geeft tot het hoger onderwijs in het buitenland, wordt eveneens toegelaten tot het hoger beroepsonderwijs.

Het centrum voor volwassenenonderwijs kan ook een toelatingsproef organiseren voor personen die niet over een studiebewijs beschikken omwille van humanitaire redenen (vb. vluchtelingen), medische, psychische of sociale redenen of wanneer de kandidaat-cursist blijkt geeft van voldoende algemene kennis.

Er zijn geen toelatingsvoorwaarden in verband met het **verblijfsstatuut** van de kandidaat-cursist. Ook personen zonder wettig verblijf kunnen zich in principe dus inschrijven in het volwassenenonderwijs.

3.3 Vermindering of vrijstelling van inschrijvingsgeld

Voor het volgen van volwassenenonderwijs kan je geen studiefinanciering ontvangen. Maar sommige cursisten betalen wel minder of geen inschrijvingsgeld. Het normale inschrijvingsgeld bedraagt vanaf 1 september 2007 1 euro per lesuur. Het inschrijvingsgeld is wel begrensd op maximum 400 euro per schooljaar of 1.200 euro voor de gehele opleiding. Voor de cursussen NT2 betaalt de cursist 0,5 euro per lesuur.

Een aantal personen hoeven geen inschrijvingsgeld te betalen. Zij betalen enkel voor materiaal en boeken.

Het gaat om:

- cursisten die ingeschreven zijn in het studiegebied algemene vorming (tweedekansonderwijs)
- asielzoekers en andere vreemdelingen die materiële hulp genieten volgens de recente opvangwet
- personen die maatschappelijke dienstverlening of een leefloon ontvangen van het OCMW
- gedetineerden
- bepaalde minderjarigen
- anderstaligen die NT2 (niveau 1 en 2) volgen met een inburgeringscontract
- werklozen die via de VDAB een opleiding volgen in het kader van een traject naar werk
- niet-werkende werkzoekenden die nog geen recht hebben op een wachtuitkering

Meer informatie: <http://www.ond.vlaanderen.be/volwassenenonderwijs>

4 Helpdesk en studiebegeleiding Vluchtelingenwerk

Helpdesk

Wie meer informatie wil over het hoger onderwijs en opleidingen in het volwassenenonderwijs kan terecht bij de helpdesk studiebegeleiding van Vluchtelingenwerk Vlaanderen.

De helpdesk is te bereiken op maandag en woensdag tijdens de kantooruren.

Tel. 02/274 00 20 (Carine Maes of Goska Kubacka)

e-mail: carine@vluchtelingenwerk.be of goska@vluchtelingenwerk.be

Studiebegeleiding

Meerderjarige asielzoekers, vluchtelingen en andere nieuwkomers die een studie of opleiding willen volgen in het hoger onderwijs kunnen bij Vluchtelingenwerk Vlaanderen terecht voor informatie, advies en begeleiding.

Op drie locaties geeft een medewerker van Vluchtelingenwerk informatie over alle aspecten die met studeren te maken hebben (toelatingsvoorwaarden, taalvereisten, het maken van een studiekeuze, studiefinanciering, ...). Personen die effectief wensen in te stappen in het hoger onderwijs krijgen de nodige begeleiding bij het samenstellen van het toelatingsdossier. Ook tijdens hun studies worden deze studenten door Vluchtelingenwerk verder begeleid.

Brussel

Carine Maes of Goska Kubacka

Vluchtelingenwerk Vlaanderen vzw

Gaucheretstraat 164, 1030 Brussel

Woensdag (na afspraak)

Tel. 02/274 00 37 (Carine) of 02/274 00 31 (Goska)

e-mail: carine@vluchtelingenwerk.be of goska@vluchtelingenwerk.be

Antwerpen

Carine Maes

Universiteit Antwerpen (Agora gebouw)

Hoek Grote Kauwenbergstraat – Vekestraat, Lokaal E 121 (1e verd.)

2000 Antwerpen

Donderdag en vrijdag (na afspraak)

tel. 03/220 44 90

e-mail: carine@vluchtelingenwerk.be

Gent

Goska Kubacka

De Stap, Studieadviespunt Gent

Klein Raamhof 8, 9000 Gent

Dinsdag en donderdag (na afspraak)

tel. 09/225 32 68

e-mail: goska@vluchtelingenwerk.be

Meer informatie : <http://www.vluchtelingenwerk.be>